

DÜNYA BANKASI

KALKINMADA YÖNLENDİRMELER

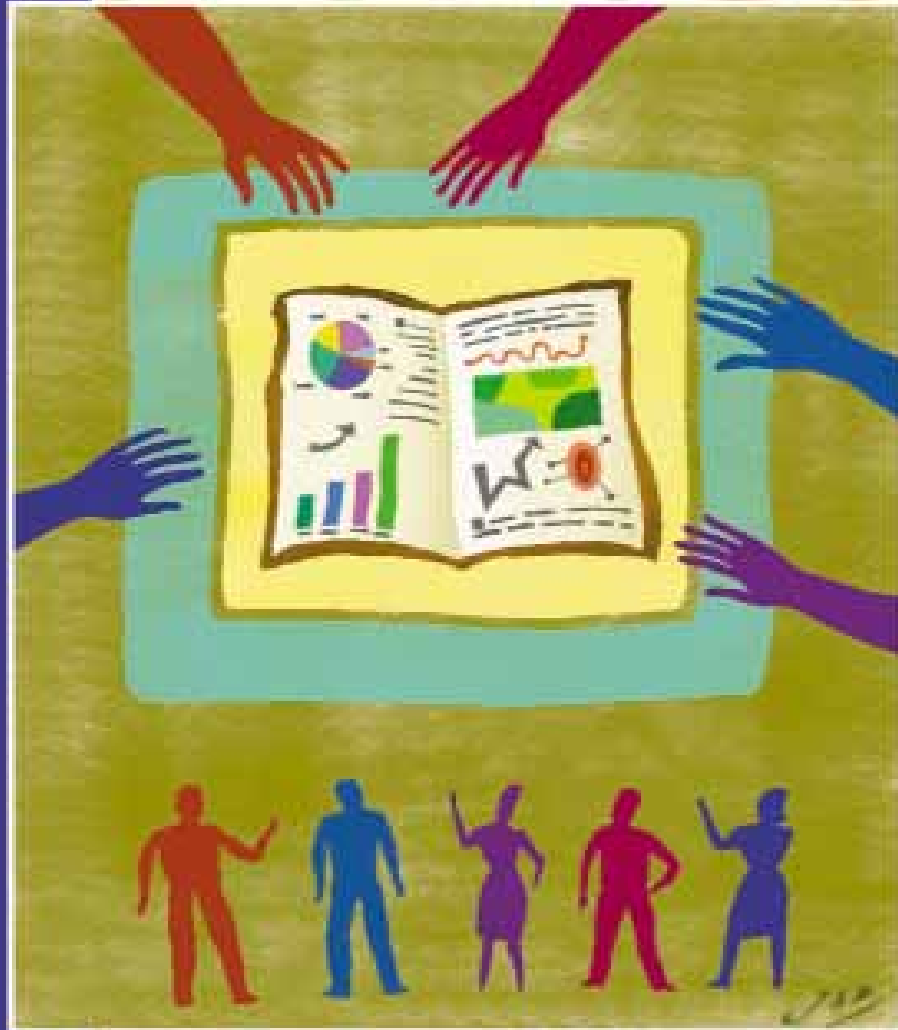
Gençler İçin Fırsatları

Genişletmek ve Yetkinlikler

Oluşturmak

Orta Öğretim için

Yeni Bir Gündem

Yönetici Özeti

Dünya çapında orta öğretime olan talep, en az üç faktörün birlikte yarattıkları etki nedeniyle gittikçe artmaktadır. Birincisi, evrensel ilk eğitim vermeyi başaran ülkelerin sayısı arttıkça, eğitime olan talep eğitim sisteminin daha üst seviyelerine kaymakta ve dünya, orta öğretime karşı bireylerin ve ailelerin yüksek amaçlarında bir patlamaya tanık olmaktadır. İkincisi, şimdiye kadar görülen en büyük genç insanlar grubunun özellikle gelişmekte olan dünya ülkeleri arasında bulunan birçok ülkenin geleceğinde farklılık yaratacağı şüphesizdir. Birçok kişinin küresel bir risk olarak gördüğünü, küresel bir fırsata dönüştürmenin yolu kaliteli orta öğretim vasıtasıyla gençlerin değerlerini, tutumlarını ve becerilerini oluşturmak ve kontrol altında tutmak, böylece bu gençlerin toplumlarının aktif ve üretici vatandaşları olmalarını sağlamaktır. Üçüncüsü, ekonomilerin gittikçe artan bir biçimde, sadece ilk öğretim okulları veya düşük kaliteli orta öğretim programları tarafından geliştirilemeyecek olan yetkinliklerle, bilgi ve işyeri becerileri ile donatılmış gelişmiş işgücüne ihtiyaçları vardır. Kısacası, iyi kalitede orta öğretim verme, sosyal ve ekonomik gelişme fırsatlarını ve yararlarını oluşturmak için çok önemli bir araç olarak görülmektedir.

Tüm bu nedenlerden dolayı orta öğretim dünya çapında artan bir biçimde politika tartışmalarının ve analizlerinin odağı olmuştur. Bu tartışmaların çerçevesi, orta öğretime erişimi artırma ve aynı zamanda kalitesini ve uygunluğunu iyileştirme gibi ikili bir zorluğa yanıt verme ihtiyacıdır. Birkaç on yıl boyunca dünyada önerilen ve uygulanan eğitim reformlarının çoğu orta öğretimin zorunlu ve zorunlu sonrası seviyelerine odaklanmıştır. Orta öğretimin bu yeri ve önemi görülebilen gelecekte var olmaya devam edecek ve kesinlikle güçlendirilecektir.

Geçmiş on yıllarda gerçekleştirilen reformların bir sonucu olarak orta öğretim, eğitim sistemlerinin genel yapısı içinde ortakların değişiminden bahsedilebilecek şekilde gelişmiştir. Orta öğretim, yüksek eğitime tam bağlı olarak ve onunla bütünleşmiş bir şekilde doğmuştur; müfredat, pedagojik uygulama ve hukuki çerçeve; öğretmen alımı, seçimi ve statüsü ile öğrenci geçmişi yüksek eğitimin aynısıydı. Ancak son 40 yılda aşağıda belirtilen önemli değişimler olmuştur:

- Orta öğretim, ilköğretim ve temel öğretimle gittikçe daha fazla bütünleşmiştir.
- Müfredatta ihtisaslaşma daha azdır ve ilk öğretim okullarındaki düzenlemelere benzer düzenlemelere yer verecek şekilde gelişmiştir.
- Orta öğretimdeki öğretmenler ilköğretim okulları öğretmenleri ile aynı şekilde eğitilmekte ve işe alınmaktadırlar; orta öğretime katılım oranları arttıkça pedagojik uygulamalar birbirine yakınlaşmaktadır.

Tüm bunlar eğitimin demokrasileştirilmesinin doğrudan bir sonucudur. Afrika, Orta Doğu, ve Güney Afrika, Latin Amerika ve Asya'nın en fakir ülkelerinde orta öğretim reformu Herkesi için Eğitim (EFA) çabalarının ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir. Bu durum kamu finansmanının zaten kısıtlı olduğu bir ortamda kamu bütçeleri üzerindeki baskıyı arttırmaktadır.

Küreselleşme, ekonomik kalkınmanın itici gücü olarak bilginin artan önemi ve bunun sonucu olan teknolojik değişimlerin beceri eğilimli doğası, çalışma ve daha fazla öğrenim için iyi hazırlanmış mezunlar yetiştirmek amacıyla orta öğretim sistemlerinin modernize edilmesi ve yenilenmesi için ulusal hükümetler üzerinde ilave baskı yaratmaktadır. Aynı zamanda, demokrasinin gerçekleştirilmesi, kendilerinin topluma aktif olarak katılmalarını sağlayacak olan değerler, davranışlar ve beceriler ile donatılmış vatandaşların varlığını gerektirmektedir. Orta öğretim, öğrencileri aktif vatandaşlar olmaya hazırlamada temel bir rol oynamaktadır.

Ekonomik büyümeye ve sosyal sermaye oluşumuna yaptığı katkıların yanı sıra orta öğretim ilk ve yüksek öğretime de çok önemli bir katkıda bulunmaktadır. Orta öğretim, bu örgün eğitim seviyeleri arasında ve eğitim ile iş gücü piyasası arasında bir eklem bağıdır. Orta öğretim bu eklem bağı görevini yaparken öğrencinin ilerlemesini sağlayan bir yol olma görevini üstlenebilir veya eğitim fırsatlarının adil bir şekilde genişletilmesini önleyen bir ana darboğaz olabilir. Aslında herhangi bir ülkenin okul sisteminin genel işlevini, özelliklerini ve önceliklerini, ilk ve orta öğretim arasındaki ve orta öğretim ile yüksek öğretim arasındaki eklem şekli belirler. EFA politikaları alt orta öğretimi fiilen temel ve zorunlu eğitim alanına koyarken, yüksek öğretime girme yeterliğini kazanan orta öğretim mezunlarının sayılarını arttırmaya verilen önem, üst orta okul öğretimin geleneksel hazırlayıcı görevinin değerini eski haline getirmekte ve hatta arttırmaktadır. Bu nedenle, orta öğretim ile ilgili politika tercihleri, özellikle düşük gelirli ülkelerde alt ve üst orta öğretim seviyeleri arasında epey farklılık göstermektedir. Eğitim sistemleri genişledikçe orta öğretimin iki yüzü ve politik belirsizliği ile karmaşıklığı daha görünür hale gelmektedir.

Orta öğretimin zorlukları ülkelere göre değişmektedir. Gelişmekte olan dünyada onlarca yıldır harcanan çabalara rağmen orta öğretim, eğitim görme düzeyinin genişletilmesinin önündeki darboğaz olmaya devam etmektedir. Bir çok ülkede kaliteli orta öğretime erişimdeki eşitsizlik, insan gelişmesi, ekonomik büyüme ve yoksulluk azaltılması önündeki ana engeldir. Zengin ve fakir ülkeler arasındaki ilk okul tamamlama farkı ortadan kalkmasına

rağmen, orta öğretim gören nüfus oranının farklılığı geçen 40 yıl içinde artmıştır.

Diğer düşük gelirli ülkelerle birlikte Afrika'nın Alt-Sahra ülkeleri en fazla zorlukla karşılaşanlardır. Bu ülkeler temel eğitim hizmetleri üzerinde baskı yaratan bir nüfus artışıyla başa çıkmak zorundadır ve görüldüğü kadarıyla çoğunun 2015 yılında tüm okul çağındaki çocuklara kaliteli orta öğretim sağlama hedefine ulaşmaları için mücadele vermeleri gerekecektir. Buna ek olarak, çoğunluğu etkileyen AIDS, öğretmen gücünü yok etmekte ve tüm eğitim dokusunu zayıflatmaktadır. Güney Asya'da ülkelerin ilk öğrenim okullulaşmasının genişletilmesi konusunda elde etmiş oldukları göreceli deneyimin bu ülkelerin halen bir nüfus patlamasının ortasında oldukları gerçeği ile birleşmesi, orta öğretimin genişletilmesi için büyük miktarda talep yaratmaktadır. Bölgedeki ilave bir baskı kaynağı ise henüz ortaokula kaydolmamış kız çocukların ve aşırı yoksulların oranının fazla olmasıdır.

Özellikle Doğu Avrupa, Latin Amerika ve Doğu Asya'da yer alan orta gelirli ülkeler ve geçiş ülkeleri şimdiden orta öğretimde yüksek okullulaşma seviyelerine ulaşmışlardır. Bunların önlerinde bulunan ana zorluk, açık demokrasi ülkeleri ile daha iyi uyumlaştırabilmek için eğitim sistemlerinin kalitesini, uygunluğunu ve etkinliğini arttırmak ve gittikçe daha fazla küreselleşen ekonomilerin hızla değişen taleplerine cevap verebilmektir.

Bu Raporun Amaçları ve Verdiği Mesajlar

Bu raporun amacı, gelişmekte olan ülkeler ve geçiş ekonomilerindeki orta öğretim sistemlerinin, ilk öğretimin başarılı bir şekilde genişlemesine ve küreselleşme ve bilgi temelli ekonomilerin yarattığı sosyo-ekonomik zorluklara uyarlanmaları desteklemek için politika seçeneklerini ortaya koymaktır.

Bu konuların önemine rağmen Dünya Bankası henüz orta öğretim ile ilgili bir politika bildirgesi yayınlamamıştır. Orta öğretimde çözümsel bir çalışma yapılmasına uzun zamandır ihtiyaç duyulmaktadır. İlk ve yüksek öğretime verilen büyük önemden sonra orta öğretimin eksik olan bağlantısına hitap etme zamanı ve fırsatı gelmiştir. Dünya Bankasının 1999 yılı Eğitim Sektörü Stratejisi, orta öğretim düzeyine özgü hususları ele alma ihtiyacı da dahil olmak üzere eğitimin daha bütünsel bir kavrayışını yansıtmaktadır. Stratejinin 2005 yılı güncelleştirmesi, sektör bazında bir yaklaşım yapma ve eğitimi ülke şartlarına uyarlama gereğini doğurmuştur.

Bu raporun hazırlanması orta öğretim konusunda 6 adet üst düzey uluslar arası uzmandan meydana gelen bir dış danışmanlık heyetinin oluşturulması ile başlayan yoğun bir danışmanlık sürecini içermiştir. Dünyanın tüm bölgelerinde çalışan Dünya Bankası personeli, diğer uluslar arası örgütlerde yer alan meslektaşlar ve eğitim bakanlıklarındaki meslektaşlar geçici toplantılar ve karşılıklı olarak yapılan yazışmalar vasıtasıyla çalışmalara katkıda bulunmuşlardır. Bu danışmanlık sürecine yoğun bir kitap tarama ve geçmişle ilgili belgelerin incelenmesi eşlik etmiş ve bunların tümü bu kitabın hazırlanması için zengin bir bilgi tabanı oluşturmuştur.

Raporda orta öğretimin 21'inci yüzyılda karşı karşıya olduğu temel sorunlar küresel deneyim temelinde ele alınmış, karar vericilere orta dereceli okul sistemlerini dönüştürme ve genişletme konusunda rehberlik yapmak için bir politika taslak çalışması sunulmuştur. Aşağıda özetlendiği üzere rapor altı ana mesaj üzerinde durmaktadır.

1. Orta öğretim aynı anda terminal ve hazırlayıcı olan, zorunlu ve zorunlu sonrası, tekdüze ve çeşitli politika özelliklerini içeren kendi misyonunu üstlenmiştir.
(Bölüm 1 ve 2).

- Tüm dünyadaki gençler için artık ilk öğretim yeterli değildir. Orta öğretim, öğrencinin bilgi toplumuna katılımını sağlayan belirgin bir yetkinlik ve beceri donanımı sağlar. Orta öğretim ayrıca bireyin güven ve hoşgörülü olmaya karşı olan meylini arttırmak suretiyle sosyal kaynaşmaya ve topluma katılıma kesin katkıda bulunur ve böylece gençlerin toplumun aktif bireyleri olmalarını sağlar.
- Eğitim için Birleşmiş Milletler Milenyum Kalkınma Hedeflerine (MDGs) sadece temel veya zorunlu orta öğretim sonrasını kapsayan sistemli politikalar vasıtasıyla ulaşılabilir. Aslında, orta öğretimin genişletilmesi, öğrencilerde ilk öğretimin tamamlanması için güçlü bir teşvik yaratır. Daha uzun okul eğitimi önemli sosyal faydalar sağlamaktadır; örneğin, bayanların orta öğretime katılmalarının artışı, bebek ölüm oranlarındaki önemli azalmalar ile olumlu olarak ilişkilendirilmektedir.
- Gençleri bilgi işleme konusunda daha fazla yetenek ile donatma ve uzun vadeli davranış değişimi yaratma rolü nedeniyle orta öğretimin, etkilenmiş olan ülkelerde HIV/AIDS önleme konusunda da özel bir yeri vardır.
- Kaliteli orta öğretime olan talep tüm ülkelerde artmaktadır. Ancak alt sektörü oluşturanlar ve bunların başta gelenleri zayıf olduğundan veya hiç olmadığından orta öğretim reformu ile ilgili politik fakir birliğini oluşturmak özellikle zordur.

2. Eşit erişimi genişletmek ve uygunluğu sağlamak için kaliteyi arttırmak tüm dünyada orta öğretimin karşılaştığı çifte zorluklardır. (bölüm 3 ve 4).

- Günümüzde gelişmekte olan ülkeler orta öğretime endüstriyel ülkelerdeki eşdeğerlerinin aynı gelir düzeyinde oldukları zaman yapmış oldukları yatırımdan daha fazla yatırım yapmaktadırlar. Ancak kapsam ve kalite açısından zengin ve fakir milletler arasındaki mesafe gitgide büyümektedir.
- Geçmişte ilk öğretime erişimin genişletilmesi için kullanılmış olan formül bugün orta öğretim için geçerli olmayabilir. Hizmet sağlanmasında büyük değişiklikler yapmadan, kalite ve uygunluk boyutlarına aynı anda hitap etmeden orta öğretime erişim artamaz. Bundan başka, ilk ve alt orta öğretimde sınıf tekrarlama ve okul terk oranı gibi önemli yetersizlikler önemli ölçüde azaltılmadığı takdirde erişimin genişletilmesi gerçekleştirilemez.
- Orta öğretimin genişletilmesi için tek bir en iyi formül yoktur; gittikçe artan heterojenlikte bir okul nüfusunu hedeflemek için çoklu ve eş zamanlı stratejilere gerek vardır.
- Orta öğretimin hızlı ve sürdürülebilir bir şekilde genişlemesini sağlamış olan ülkelerde orta öğretimin demokratikleştirilmesi için yapılan yatırımlar, sadece ilk öğretim görmüş olan yetişkin nüfusa ulaşmak için yürütülen “ ilave destek” politikaları ile birlikte gerçekleştirilmiştir.
- Orta öğretimin hızlı bir biçimde ve önemli ölçüde genişletilmesinin genellikle kalite açısından bir maliyeti olduğu düşünülmüştür. Bu nedenle uygulama planları kalite konularını kesinlikle dikkate almalıdır. Artan bireysel talepler dizisine verilen farklı kurumsal tepkileri esas alan kalite, tüm ülkelerde orta öğretimin en önemli uzun vadeli zorluğu olarak ortaya çıkmaktadır.
- Eğitim ve büyüme noktaları arasındaki bağlantı ile ilgili kanıtlar kaliteli eğitime erişimin dengeli bir şekilde genişlemesinin önemine işaret etmektedir. Evrensel temel olarak ilk öğrenimin verilmesi ve kalitesinin sağlanması önde gelen amaç olmalıdır, ancak, bu durum orta ve yüksek öğretimi genişletmek için eşzamanlı ve gittikçe artan düzeyde bir çabayı gerektirmektedir.
- Orta öğretimin kontrolsüz ve dengesiz bir şekilde genişletilmesi sosyal, cinsiyet ve etnik eşitsizliklerin artmasına neden olabilir. Kaliteli orta öğretime erişimin, toplumun yoksulluk, etnik durum, cinsiyet ve diğer ilgili etmenler nedeniyle dışlanmış olan kesimine ulaşmasının sağlanması temel bir politika hedefidir.

3. Bilgi toplumu bağlamında değişen iş modelleri, müfredat bilgilerinin seçilmesi, organize edilmesi ve sıralanmasında yeni radikal değişimlere yol açmaktadır. (bölüm 5).

Ülkeler, orta öğretim mezunu olan işçilerin göreceli olarak temininde ve ücretlerinde değişik eğilimler sergilemektelerse de, yetenek eğilimli teknolojik değişimi yansıtabilecek şekilde vasıflı işçilere karşı talebin artmakta olduğuna ilişkin deliller mevcuttur.

- 21'inci yüzyılda orta öğretimin müfredata dayalı reformu, geleneksel genel-meslek ayrımını aşacak ve önleyecek olan beceri ve yetkinliklere öncelik vermektedir. Genel ve mesleki müfredat arasındaki sınır değişmekte ve azalmakta, orta öğretim düzeyinde mesleki ve genel eğitim arasında kurulması zor olan denge gittikçe önemsiz hale gelmektedir.
- Halen orta dereceli okullarda fiilen öğretilenlerle, ülkeler, firmalar ve bireylerin rekabet edebilir hale gelmesi için gerekli olan bilgiler ve beceriler arasında fark vardır. Yeni konular ve bilgi türleri sosyal ve ekonomik açıdan anlamlı hale gelmiş olup orta öğretim müfredatında yer edinmek için yarışmaktadırlar. Söz konusu olan zorluk, orta öğretim müfredatının mevcut durumdaki aşırı yükünü daha fazla kötüleştirmeden müfredatı zenginleştirmek için en iyi alternatifleri tespit etmektir.
- Bilgi ve iletişim teknolojileri (ICTs) kaliteli orta öğretime erişmede yeni yollar sunmakta olup, müfredat reformu ve yenileştirmesi için işleri kolaylaştıran bir araç olarak kullanılabilirler. Ancak bunlar birçok ülkenin içinde ve ülkeler arasında var olan önemli dijital ayırmada açıkça görüleceği gibi yeni eşitsizlik biçimlerini tetikleyebilirler.

4. Kalifiye ve motive edilmiş orta öğretim okulları öğretmenleri, orta öğretim reformlarının başarısı için kritik bir önem taşımaktadır. (bölüm 6).

- Bilgi toplumunda öğrencilerde bulunması istenen öğrenme ihtiyaçları, yetkinlikler ve beceriler ile orta öğretim öğretmenlerinin öğretmen eğitim okullarında ve hizmet içi eğitim programlarında eğitim görmelerinden sonra elde ettikleri öğretme becerileri arasında büyük bir uyumsuzluk vardır.
- Yüksek kaliteli öğretmen eğitimi için düşük maliyetli kestirme yollar mevcut değildir. Orta öğretim öğretmenlerinin hizmet öncesi akademik eğitimleri önemini korumaktadır; ancak, temel öğretim becerilerini ve mesleki becerileri geliştirme açısından okul temelli öğretimin ve acemi öğretmenlere mesleki danışmanlık vermenin, geleneksel hizmet içi öğretimden daha etkili ve daha ucuz olduğu ispatlanmıştır. Hizmet öncesi ve okul temelli hizmet içi öğretimin dengelenmesi ile ilgili yeni yolların denenmesi öğretmen eğitim politikası üzerinde olumlu sonuçlar yaratabilir.
- Öğretmen eksiklikleri orta öğretimin kalitesini olumsuz olarak etkilemekte ve orta öğretime erişimin genişletilmesine engel teşkil etmektedir. Bu zorluk AIDS'in etkili olduğu ve çok sayıda öğretmen kaybına uğrayan ülkelerde ciddi şekilde artmaktadır.
- Özellikle en deneyimli öğretmenlerini daha zengin ülkelere kaptıran ülkelerde yüksek kaliteli öğretmenleri cezbetmek ve elde tutmak için geniş kapsamlı teşvik politikaları oluşturulmalıdır. Bu gibi politikalar mesleki gelişme konularında, öğretmen konuşlandırmada, sınıf büyüklüğü konularında ve hesap verme sistemlerinde uygulanmalıdır.

5. Orta öğretim erişimini genişletmek ve kalitesini arttırmak için gerekli olan önemli mali yatırımları karşılamak amacıyla çoklu finansman kaynakları ve etkinlik artırıcı tedbirler düşünülmelidir.

(bölüm 7).

- Kalkınmakta olan bir çok ülke orta öğretimde erişimi genişletme ve kaliteyi arttırmanın tüm finansman zorluklarını üstlenme gibi ciddi sorunlarla karşılaşacaklardır. Bu ülkelerin maliyet paylaşma stratejileri oluşturmaya ve arz yönündeki müdahaleleri talep yönündeki finansman mekanizmaları ile tamamlamaya gereksinimleri vardır.
- Her ne kadar hükümetlerin orta öğretimin zorunlu aşamasını finanse etmek amacıyla önemli ölçüde katkıda bulunmaları beklenmekteyse de aileler ve toplumlar zorunlu aşama sonrasını finanse etmede daha aktif bir rol oynamalıdır. Kamu-özel ortaklıkları kitlesel orta öğretimi altından kalkılabilir bir hale getirmek için önemli katkılarda bulunabilirler.
- Çalışma karşılığı ödemeler veya burslar gibi talep yönlü finansman mekanizmaları bazen fakir ailelere veya azınlık toplumlarına mensup çocukları orta öğretime çekmenin ve devam ettirmenin en iyi ve tek yolu olabilir. Bu yaklaşımın kızların eğitimini arttırmada başarılı olduğu ispatlanmıştır.
- Son yirmi yılda orta öğretim okullulaşmasını genişletmeyi başaran ülkelerin özelliği, her üç eğitim sistemi düzeyinde öğrenci başına düşen kamu harcamaları oranlarının dengeli oluşudur. Orta öğretim öğrencisi başına düşen ortalama harcama ilk öğretim öğrencisi başına düşen harcamadan sadece 1.4 kat fazladır ve yüksek öğretim öğrencisi başına düşen harcama, orta öğretim öğrencisi başına düşen ortalama harcamadan sadece 3 kat fazladır. Bunun aksine, daha az başarılı olan ülkelerde bu oranlar sırasıyla 2.6 ve 9 kat civarındadır.
- Gelişmekte olan ülkelerde kamu ve özel sektör kaynaklarını harekete geçirme çabalarının, ikili ve çoklu ortaklar tarafından sağlanacak önemli mali katkılarla tamamlanması gerekmektedir. Orta öğretimin AIDS'in önlenmesi üzerindeki potansiyel etkisi nedeniyle ülkeler aynı zamanda HIV/AIDS eğitimi için sağlanan çok yönlü mali kaynaklardan da yararlanabilirler.

6. Yüksek kaliteli orta öğretim hizmetlerinin sağlanmasını arttırmak için reforma tabi tutulması gereken devlet müdahalesi ve kamu yönetim stratejilerinin geleneksel biçimleri. (bölüm 8).

- Eğitimle ilgili iyi sonuçlar elde etmek için orta okullardaki ergenlik çağındaki gençlerin bir üretim bandı üzerine konularak günde altı veya daha fazla derste verilen ilgisiz ders materyali ile yüklenmek üzere bir öğretmenden diğerine götürüldüğü "fabrika tarzı eğitim üretiminden" uzaklaştırılmaları gerekmektedir. Bu tarzın dışına çıkan bir öğretim ve öğrenim ortamı yaratmak orta okul yönetiminin gerçek görevidir.

- Bir zamanlar hükümet faaliyetlerinin çerçevesini oluşturmuş olan ekonomik ve politik koşullardaki önemli değişiklikler, orta öğretim sağlanması konusunda devlet, toplumlar ve piyasalar arasındaki etkileşimin yeni biçimlerine giden yolun önünü açmıştır. Bu değişiklikler orta öğretimde devlet varlığının öneminin azalmasına neden olmamıştır. Aksine, orta öğretim verilmesi sırasında eşitliğin ve kalitenin sağlanması için hükümetlerin hizmet verilmesini yönlendirme, izleme ve destekleme konusunda baş rolü üstlenmelerine gittikçe artan bir biçimde gereksinim duyulmaktadır.
- Açık ve başarılabılır amaçlar ile şeffaf bir teşvik sistemi ve sorumlu tutulma mekanizması orta öğretim hizmetlerinin verilmesinin gelişmesine yardımcı olacaktır. Geçmişin yerleşik kuralları olan mekanizmalarının aksine yeni mekanizmalar daha ziyade hedefleri belirlemede ve rehberlik sağlamaktadır.

Dünya Bankasının Orta Öğretimle İlgisi ve Orta Öğretime Desteği

Son yirmi yılda Dünya Bankası'nın eğitim sektörü stratejisi, orta öğretime ilk ve yüksek öğretime olduğundan daha az ilgi gösterme yönünde olmuştur. Bunun aksine, orta öğretim uzun süre sadece orta gelirli ülkeler tarafından ve sadece ilk öğretime evrensel erişimi gerçekleştirdikleri takdirde öncelik olarak düşünülmüştür. Stratejik odaklanmanın ilk öğretimden çoğu durumlarda orta öğretim alt sınıflarını kapsayan temel öğretime dönüştüğü 1995 yılında bu uzun süren eğilimde büyük bir değişim olmuştur. Düşük gelirli ve bazı orta gelirli ülkelerde Milenyum kalkınma Hedeflerinin bir parçası olan Herkes için Eğitim sağlama çabaları bu değişime eşlik etmiştir. Verilen önemde meydana gelen değişiklik,, orta öğretime yaklaşımda, kredi vermede öncelikler ve uygulamalar açısından büyük bir değişim yaratmıştır: bundan böyle temel ilk eğitimin genişletilmesi ve daha üst seviyeye çıkartılması, bir seçkinin yüksek öğrenime hazırlanmasından daha gerekli görülmektedir.

1990'lı yılların ortasından itibaren çeşitli faktörler genel orta öğretim için verilen kredi payında büyük artışlar yaratmıştır. Bunlardan biri ilk öğretimde artan mezuniyet oranları nedeniyle orta öğretim ile ilgili yerlere olan talep artışıdır. Diğer bir faktör, özellikle düşük gelirli ülkelerde alt ve üst orta öğretime karşı artmakta olan taleple başa çıkabilecek yeni yapıların ve yönetmeliklerin tasarımı kapsayan orta öğretime adil ve sürdürülebilir mali kaynak sağlama zorluğudur. Üçüncü bir faktör, rekabet edebilirliği arttırmak konusunda artan baskılar ve teknolojilerdeki hızlı değişimler nedeniyle işyerlerinde oluşan değişikliklerden doğan yeni iş gücü piyasası talepleri tarafından tanımlanan bir ortamda orta öğretimin ekonomik ve sosyal kalkınmadaki rolünün yeniden değerlendirilmesidir. Son bir faktör ise, eğitime kredi verme ve Çok Ülkeli AIDS programı (MAP) vasıtasıyla orta öğretimin HIV/AIDS önlenmesi konusundaki potansiyel tepkisinin artırılması çabasıdır.

Dünya Bankası'nın orta öğretim projelerini desteklediği ana alanlar altı kategoride gruplandırılabilir (Dünya Bankası 2004b): (a) erişimi genişletmek ve eğitim MDGs ve EFA politikalarındaki gelişmeler sonucunda artan talebi karşılamak; (b) yoksulluğu azaltmak ve eşitliği arttırmak; (c) erişimde cinsiyet eşitliğini desteklemek; (d) kalite konusundaki iyileştirmelere odaklanmak; (e) fiziki tesisleri iyileştirmek; ve (f) orta öğretimde etkinliği arttırmak ve yönetimi iyileştirmek.

Dünya Bankası tarafından desteklenen orta öğretim projeleri (Ek J, Tablo J.1'de listelenmiştir) düşük gelirli ülkelerde göreceli olarak düşük başarı göstermiştir. Değerlendirmeler bu sonucun, uygulama kapasitesine karşın projelerin aşırı karmaşık olması ve sosyal taleplere, iş piyasası taleplerine ve artan işletme ve bakım giderlerine yeterli derecede önem verilmemesi gibi faktörlere bağlı olduğunu göstermiştir. Bu eksiklikler, stratejilerin belirgin ülke şartları ile yakın bir biçimde uyum sağlaması için ülke düzeyinde daha fazla çözümsel çalışma yapılmasına ihtiyaç olduğu görüşünü yansıtmaktadır. 1990'lı yıllardaki orta öğretim projelerinden alınan dersler, uygulama kapasitesi ve müdahale aşamalarının ve sıralamasının gerçekçi bir biçimde yapılması konularına daha fazla önem verilmesi gerektiğini göstermektedir (Dünya Bankası 2004b).

Gelecekteki Dünya Bankası Desteğinin Yönleri

Orta öğretimle ilgili gelecekteki Dünya Bankası desteği, kredi verme, pilot programlara mali yardım, küresel ortaklıkları destekleme, program ve projelerin sistematik değerlendirmesi de dahil olmak üzere birbirine bağlı ve tamamlayıcı faaliyetlerden oluşmalıdır. Evrensel olarak yüksek kaliteli ilk ve temel eğitim verilmesine destek sağlamaya devam etmekle birlikte Dünya Bankası yüksek kaliteli orta öğretimin genişletilmesi ve demokratikleştirilmesi için sağladığı desteği arttırmalıdır. Gelecekte verilecek kredilerde, ülke ekonomisinin ve sosyal kurumlarının gidişat yönünün iyi bir biçimde anlaşılmasını sağlayacak olan ülke durumlarının derinliğine analizi ve sistematik danışma süreci esas alınmalıdır.

İhtiyaç duyulan çalışmanın örneği, Dünya Bankası'nın Afrika ülkeleri ve Afrika'da Orta öğretim (SEIA) girişimine katkı yapan diğer taraflar ile ortaklık yaptığı Afrika'da görülebilir. Uzun yıllara yönelik olan (2002–06) bu çalışma, Afrika'da orta öğretim müzakerelerine katkıda bulunmak ve ülkelere erişimin yanında kalitenin artırılması amacıyla sürdürülebilir ulusal stratejilerinin geliştirilmesinde yardımcı olmak üzere tasarlanmıştır. (Bakınız, SEIA Web sitesi, www.worldbank.org/afr/seia)

Daha fazla dikkat gerektiren bazı temel analiz ve araştırma alanları aşağıda belirtilmiştir

- İş piyasası kuruluşları ile orta öğretim okulları arasında okuldan işe geçiş konuları ve gençlerin istihdamı konularına özel önem veren örgütsel bağlantılar
- Belli bir ülkede orta öğretimin genişletilmesinin ve kalitesinin artırılmasının verimliliğe ve yeni teknolojilerin getirilmesine etkisi
- Orta öğretimdeki darboğazların türü ve bunların gelişmekte olan birçok ülkede eğitimin sağlanmasını ve tamamlanmasını nasıl etkilediği
- Orta öğretim sistemlerinin verimlilik, etkinlik, organizasyon ve yönetim ile ilgili boyutlarının karşılaştırılması
- Orta öğretimi ihtiyaçlarına daha uygun hale getirme ve orta öğretime devam etmelerini ve mezun olmalarını teşvik etme görüşüne dayalı olarak gençlerin eğitimle ilgili beklentileri ve talepleri.

Raporun Organizasyonu

Rapor, Bölüm 1’de orta öğretimin tarihsel geçmişini özetleyerek, tanım ve yapısının hangi özel sosyo-kültürel ve ekonomik koşullar tarafından oluşturduğunu inceleyerek ve orta öğretim politika paradoksuna dikkat çekerek başlamaktadır. Daha sonra Bölüm 2’de, Orta öğretimin dolaysız yararları ve dışsallıkları incelenmekte; Bölüm 3’te orta öğretimin kalite ve uygunluğunu arttırmanın yollarını ararken gelişmekte olan ülkelerin karşılaştıkları zorlukların boyutları açıklanmakta ve Bölüm 4’te zorluklara karşı belirgin ülke tepkilerini biçimlendiren ana sosyo-ekonomik faktörleri tanımlamaya yardımcı olacak bir analitik çerçeve önerilmektedir; Bölüm 5’te müfredat bilgilerinin seçilmesi, düzenlenmesi ve sıralanması ile ilgili yeni yollar sunularak, erişimi genişletme ve orta öğretimin kalitesini artırma şeklindeki çifte zorluklara karşı verilen tepkilere ve izleme ve eğitim politikaların değişen rolüne değinilmektedir. Bölüm 6’da Öğretmenlerin eğitimleri ve mesleki gelişimleri istihdamları ve konuşlandırılmaları ile ilgili hususlar da dahil olmak üzere verilen tepkiye öğreticilik mesleği perspektifinden bakılmaktadır. Burada ayrıca, orta öğretim okullarında bilgi ve iletişim teknolojilerinin (ICTs) kullanımı ile ilgili potansiyel tehlikeler ve beklentilerden bahsedilmektedir. Bölüm 7’de orta öğretimin arttırılmış ve daha sürdürülebilir bir biçimde finansmanı için seçenekler araştırılmakta, ve bu seviyedeki finansmanın ilk veya yüksek öğretimin finansmanından daha farklı olduğu konusu üzerinde durulmaktadır. Bölüm 8’de yönetim konuları incelenmekte, merkez (ulusal hükümet ve eyalet hükümeti) ile yerel seviye (yerel yetkililer ve okullar) arasındaki ilişkilerin çifte zorluklara tepki verebilmek için yeniden tanımlanma biçimleri analiz edilmekte ve etkili orta öğretim okullarının temel örgütsel özellikleri incelenmektedir.

Son olarak epilog bölümünde orta öğretimin genişletilmesi ve kalitesinin artırılması görevinin politikalarda ve kurumsal uygulamalarda radikal bir değişim gerektirdiği ve aynı şeyi daha fazla yapmanın hiçbir surette çifte zorluklarla etkin bir şekilde başa çıkma yolu olmadığı tartışılmaktadır. Eklerde, orta öğretimle ilgili ilave bilgiler sunulmakta, seçilmiş başlıklar daha detaylı olarak tartışılmakta ve Dünya Bankası'nın orta öğretimle ilgisi ve desteği gözden geçirilmektedir.